

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Соціально-психологічний факультет
Кафедра соціальної та практичної психології

Реєстраційний № _____

Дата реєстрації _____

ОСОБЛИВОСТІ ЖИТТЄВИХ СТРАТЕГІЙ КОРИСТУВАЧІВ
СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Кваліфікаційна робота

здобувача вищої освіти

другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності 053 Психологія

освітньої програми Психологія розвитку

24Мд-ПсихР групи

Вознюк Ксенії Дмитрівни

Науковий керівник:

доцент кафедри соціальної та

практичної психології, кандидат

філософських наук, доцент

Пирог Ганна Володимирівна

Рекомендовано до захисту

рішенням кафедри соціальної та практичної психології

Протокол № ____ від « ____ » _____ 2021 р.

Зав. кафедри _____ Наталія ПОРТНИЦЬКА

м. Житомир – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ЖИТТЄВИХ СТРАТЕГІЙ ОСОБИСТОСТІ	7
1.1. Поняття та особливості життєвих стратегій особистості.....	7
1.2. Типологія життєвих стратегій особистості.....	18
1.3. Спілкування в соціальних мережах як чинник формування життєвих стратегій користувачів	31
Висновки до розділу 1.....	48
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ...	49
2.1. Методологічні та методичні основи дослідження життєвих стратегій.....	49
2.2. Характеристика вибірки та процедури дослідження.....	50
Висновки до розділу 2.....	56
РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЖИТТЄВИХ СТРАТЕГІЙ КОРИСТУВАЧІВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ РІЗНОГО ВІКУ.....	60
3.1. Аналіз особливостей життєвих стратегій осіб старшого шкільного віку....	60
3.2. Аналіз особливостей життєвих стратегій студентської молоді.....	63
3.3. Зіставлення життєвих цінностей та ідеалів в структурі життєвих стратегій користувачів соціальних мереж різного віку.....	67
Висновки до розділу 3.....	70
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	75
ДОДАТКИ.....	84

ВСТУП

Актуальність дослідження. Наразі ми не можемо уявити свого життя без інтернету. Він міцно увійшов в наш повсякденний простір. Ми активно користуємось мережею, з розвитком нових технологій інтернет вже з'явився в наших мобільних телефонах і багато людей вже не уявляють свого життя, якщо не перебувають онлайн. Його поява змінила соціальні комунікації майже всіх людей.

Також сьогодні важко уявити людину без соціальних мереж. Пошук інформації і друзів, спілкування, обмін новинами, можливість слухати музику, дивитись фільми, все це люди роблять у соціальній мережі. По сторінці в мережі люди складають враження про особистість, її захоплення, як людина проводить свій час, де працює, і завдяки цьому робить висновки, які впливають на відношення до людини в реальному житті. Проблема впливу соціальних мереж на життєві стратегії є актуальною проблемою, що потребує досліджень.

Вивчення життєвих стратегій користувачів соціальних мереж є цікавим психологічним дослідженням, оскільки окреслення і співставлення життєвих стратегій користувачів соціальних мереж різного віку дасть зрозуміти мотивацію і спрямованість поведінки, на яких життєвих уявленнях і цілях вона формується і як це пов'язано з соціальними мережами. Проаналізувавши життєві стратегії відповідно до соціальних мереж і в залежності від віку, можна визначити, як людина будує своє життя.

На сьогоднішній день неможливо уявити формування системи цінностей і життєвих стратегій суспільства поза масовою комунікацією. В умовах інтенсивного розвитку інформаційних технологій проблемним полем ціннісних трансформацій виступає суспільство, в якому відбувається зміна колишніх соціально-психологічних установок індивіда стосовно політики, економіки, культури, моралі та ін.

Питання, пов'язані з культурою реальної віртуальності досліджувало багато західних і вітчизняних вчених: М. Кастельс, Дж.Барнз, О.І.Горошко, О.В.Соколов, О.Б.Скородумова. А визначенням і типологією життєвих стратегій займались такі вчені, як: Г.Блумер, К.Пламмер К.А. АбульхановаСлавська, Е.А.Смирнова, І.М.Тартаковська, Є.М.Бондаренко.

Отже, актуальність проблеми та її недостатня наукова розробленість у психологічній літературі зумовили вибір теми дослідження «Особливості життєвих стратегій користувачів соціальних мереж різного віку».

Об'єкт дослідження: життєві стратегії.

Предмет дослідження: психологічні особливості життєвих стратегій старшокласників та студентів – користувачів соціальних мереж.

Мета дослідження: порівняти психологічні особливості життєвих стратегій старшокласників та студентів – користувачів соціальних мереж.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що життєві стратегії старшокласників та студентів – користувачів соціальних мереж відрізняються: у старшокласників життєві стратегії пов'язані зі досягненням успіху; у студентів переважає прагнення до життєвої самореалізації.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати наукову літературу з проблеми особливостей життєвих стратегій користувачів соціальних мереж різного віку.

2. Підібрати методи дослідження особливостей життєвих стратегій користувачів соціальних мереж.

3. Емпірично вивчити особливості життєвих стратегій старшокласників та студентів – користувачів соціальних мереж.

4. Здійснити аналіз відмінностей у життєвих стратегіях користувачів соціальних мереж старшого шкільного і студентського віку.

Методологія дослідження: на підготовчому етапі було використано метод теоретичного аналізу фахових джерел; для емпіричного вивчення особливостей життєвих стратегій в дослідженнях нами були обрані методики: опитувальник термінальних цінностей І.Г. Сеніна, методика діагностики типу поведінкової активності Л.І. Вассермана і Н.В. Гуменюка.

У дослідженні взяли участь 80 осіб, з них 42 учні старшого шкільного віку і 38 студентів.

Наукова новизна дослідження полягає у висвітленні особливостей життєвих стратегій користувачів соціальних мереж старшого шкільного і студентського віку та їх порівнянні.

Теоретичне і практичне значення дослідження полягає в збагаченні теоретичних уявлень психології про соціально-психологічні особливості життєвих стратегій користувачів соціальних мереж, їх вікову динаміку в межах старшого-шкільного та юнацького віку. Результати дослідження можуть використовуватися психологами в практичній роботі із життєвими стратегіями користувачів соціальних мереж.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження апробовано на Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми особистісного зростання», ЖДУ ім. І. Франка (м.Житомир, 13 травня 2021 р.) та на Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні питання професійної діяльності соціального працівника та психолога в сучасному світі», УДП ім. П. Тичини (м.Умань ,28 жовтня 2021 р.) і Всеукраїнській науково практичній конференції «Психічне здоров'я особистості :актуальні проблеми теорії і практики» , ЖДУ ім. І. Франка (м. Житомир ,25-26 листопада 2021 р.)

Публікації. Результати дослідження висвітлено у 2 публікаціях:

1. Вознюк К. Теоретичні засади дослідження життєвих стратегій користувачів соціальних мереж. *Актуальні проблеми особистісного*

зростання :Збірник наукових праць. Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка,2021.С49

2. Вознюк К. Особливості життєвих стратегій користувачів соціальних мереж різного віку. *Психічне здоров'я особистості: актуальні проблеми теорії і практики* : наукові праці викладачів та студентів соціально-психологічного факультету. Житомир, Вид-во ЖДУ ім.І. Франка,2021.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (бібліографічний список включає в себе 85 найменувань) і додатків. Основний зміст роботи викладено на 81 сторінці (включаючи 3 рисунка і 12 таблиць), загальний обсяг – 86 сторінок.

РОЗДІЛ 3
ЕМПІРИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЖИТТЄВИХ
СТРАТЕГІЙ КОРИСТУВАЧІВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ РІЗНОГО ВІКУ

3.1. Аналіз особливостей життєвих стратегій осіб старшого шкільного віку

За опитувальником термінальних цінностей І.Г. Сеніна в групі осіб старшого шкільного віку були отримані наступні результати (див.табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Таблиця середніх значень термінальних цінностей за опитувальником «ОТеЦ» (група осіб старшого шкільного віку, n = 42)

Термінальні цінності	Середнє значення
Власний престиж	27,7
Високе матеріальне становище	35,5
Креативність	29,3
Активні соціальні контакти	31,7
Розвиток себе	34,3
Досягнення	33,1
Духовне задоволення	36,2
Збереження власної індивідуальності	32,6

Виходячи з табл.3.1, ми можемо бачити, що на перше місце серед термінальних цінностей у осіб старшого шкільного віку виходить духовне задоволення 36,2. На другому місці високе матеріальне становище 35,5. На третьому розвиток себе 34,3.

1. Духовне задоволення – 36,2 бали;
2. Високе матеріальне становище – 35,5 бали;
3. Розвиток себе – 34, 3 бали.

Таблиця середніх значень значущості життєвих сфер за опитувальником «ОТеЦ» (група осіб старшого шкільного віку, n = 42)

Життєві сфери	Середнє значення
Професійне життя	56,8
Навчання та освіта	57,2
Сімейне життя	51,4
Суспільне життя	47,6
Захоплення	53,9

Дивлячись на таблицю 3.2 ми бачимо, що на першому місці серед осіб старшого шкільного віку переважає життєва сфера навчання та освіта. На другому місці з невеликою різницею професійне життя. На третьому місці захоплення.

1. Навчання та освіта 57,2

2. Професійне життя 56,8

3. Захоплення 53,9

У ході дослідження типу поведінкової активності у групі осіб старшого шкільного віку нами було отримано такі результати.

Виражена поведінкова активність Типу А спостерігається у 20 осіб (48%). Це надзалучені до своєї діяльності особи, ініціативні, вони вміють відволікатися від роботи, розслаблятися; у них не вистачає часу на відпочинок та розваги.

З тенденцією до поведінкової активності типу – А (умовно – тип А1) виявлено 5 осіб (12%). Для них характерно наступне: підвищена ділова активність, наполегливість, захопленість роботою, цілеспрямованість. Нестача часу відпочинку компенсується певною мірою розважливостю та вмінням вибрати головний напрямок діяльності, швидким прийняттям рішення. Неповна

задоволеність досягнутим, постійне бажання покращити результати зробленої роботи.

Проміжний (перехідний) тип особистісної активності – тип АБ визначений у 6 опитаних (14%). Для осіб, у яких діагностується проміжний (перехідний) тип поведінкової активності – АБ характерне прагнення збалансувати ділову активність, напружену роботу зі зміною занять та вміло організованим відпочинком; емоційна стабільність у поведінці, відносна стійкість до дії стресогенних факторів, хороша пристосовність до різних видів діяльності.

Тенденція до поведінкової активності типу – Б (умовно – Б1) спостерігається у 11 осіб (26%). Це раціональні, обережні особи.

Особи, з вираженим поведінковим типом особистісної активності Б виявлено не були.

Дані дослідження типу поведінкової активності у групі осіб старшого шкільного віку графічно показані на рис. 3.1.

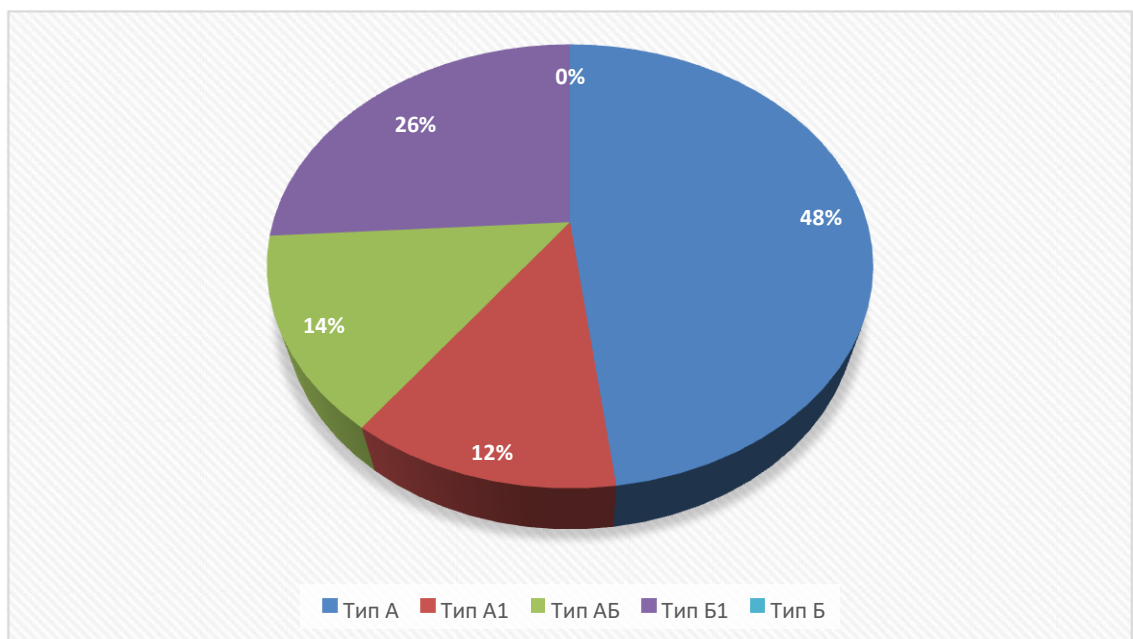

Рис. 3.1. Дані дослідження типу поведінкової активності у групі осіб старшого шкільного віку, відсоткове співвідношення

В результаті дослідження особливостей життєвих стратегій користувачів мереж старших школярів за допомогою методики «Опитувальник термінальних цінностей І.Г. Сеніна» було визначено, що найбільш значимим термінальними цінностями для учнів старших класів є духовне задоволення, високе матеріальне становище та розвиток себе і своїх досягнень. Найбільш значущими життєвими сферами є: навчання та освіта, професійне життя та захоплення. З цього дослідження, ми можемо зробити такий висновок: духовне задоволення, для школярів це найбільш важлива цінність. Це поняття досить обширне і сюди можна включити пошук свого внутрішнього « Я » і свого призначення у житті. Ці питання можуть виникати в старшому шкільному віці тому ,що перед ними стоїть вибір майбутньої професії і вступ до ВНЗ. Високе матеріальне становище на другому місці термінальних цінностей старшокласників говорить про те, що в цьому віці важливо, як ти виглядаєш і які гаджети, одяг, наприклад в тебе є. Розвиток себе стоїть на третьому місці, але це також є важливою цінністю для старшого шкільного віку. Багато старшокласників в цьому віці готуються до ЗНО ,багато хто вже визначається з майбутньою професією,ходить на відповідні до додаткові заняття.

У ході дослідження типу поведінкової активності за допомогою методики «Діагностики типу поведінкової активності Л.І. Вассермана і Н.В. Гуменюка, було визначено, що у 48% досліджуваних спостерігається виражена поведінкова активність, що характеризується умінням відволікатися від роботи, однак у цих респондентів не вистачає часу на відпочинок та розваги.

У 12% досліджуваних спостерігається підвищена ділова активність, захопленість роботою, швидким прийняттям рішення.

Для 14% старших школярів характерне прагнення до збалансування ділової активності, вони вміють змінювати напружену роботу -відпочинком.

Для школярів характерна стійкість до стресогенних факторів. У 26% респондентів спостерігається раціональність та обережність.

Було визначено, що найбільш значимим термінальними цінностями для учнів старших класів є духовне задоволення, високе матеріальне становище та розвиток себе і своїх досягнень. Найбільш значущими життєвими сферами є: навчання та освіта, професійне життя та захоплення. З цього дослідження, ми можемо зробити такий висновок: духовне задоволення, для школярів це найбільш важлива цінність. Це поняття досить обширне і сюди можна включити пошук свого внутрішнього « Я » і свого призначення у житті. Ці питання можуть виникати в старшому шкільному віці тому ,що перед ними стоїть вибір майбутньої професії і вступ до ВНЗ. Високе матеріальне становище на другому місці термінальних цінностей старшокласників говорить про те, що в цьому віці важливо, як ти виглядаєш і які гаджети, одяг, наприклад в тебе є. Розвиток себе стоїть на третьому місці, але це також є важливою цінністю для старшого шкільного віку. Багато старшокласників в цьому віці готуються до ЗНО ,багато хто вже визначається з майбутньою професією,ходить на відповідні до додаткові заняття.

Отже, по визначених цінностях та типах активності, ми можемо зробити висновок, що у старшокласників переважає стратегія успіху.

3.2. Аналіз особливостей життєвих стратегій студентської молоді

За опитувальником термінальних цінностей І.Г. Сеніна у групі студентської молоді було отримано такі результати (табл. 3.6).

Виходячи з табл.3.3, ми можемо бачити, що на перше місце серед термінальних цінностей у групі студентської молоді на перше місце виходить досягнення 38,7 На другому місці високе матеріальне становище 37,7. На третьому розвиток себе і духовне задоволення 37,3.

Таблиця 3.3

Таблиця середніх значень термінальних цінностей за опитувальником «ОТеЦ» у групі студентської молоді

Термінальні цінності	Середнє значення
Власний престиж	34,2
Високе матеріальне становище	37,7
Креативність	33,4
Активні соціальні контакти	35,3
Розвиток себе	37,3
Досягнення	38,7
Духовне задоволення	37,3
Збереження власної індивідуальності	34,8

Розстановка всередині першої трійки термінальних цінностей:

1. Досягнення – 38,7 бали;
2. Високе матеріальне становище – 37,7 балів;
3. Розвиток себе та духовне задоволення – по 37,3 бали.

Таблиця 3.4

Таблиця середніх значень значущості життєвих сфер за опитувальником «ОТеЦ» у групі студентської молоді

Життєві сфери	Середнє значення
Професійне життя	59,3
Навчання та освіта	59,8
Сімейне життя	56,2
Суспільне життя	56
Захоплення	57,4

Дивлячись на таблицю 3.4 ми бачимо, що на першому місці серед студентської молоді переважає життєва сфера навчання та освіта. На другому місці з невеликою різницею професійне життя. На третьому місці захоплення.

Рівень значущості життєвих сфер:

1. Навчання та освіта – 59,8 балів;
2. Професійне життя – 59,3 бала;
3. Захоплення – 57,4 бала.

У ході дослідження типу поведінкової активності у групі студентської молоді нами було отримано такі результати.

Виражена поведінкова активність Типу А спостерігається у 15 осіб (39%). Це надзалучені до своєї діяльності особи, ініціативні, вони вміють відволікатися від роботи, розслаблятися; у них не вистачає часу на відпочинок та розваги.

З тенденцією до поведінкової активності типу – А (умовно – тип А1) виявлено 7 осіб (18%). Для них характерно наступне: підвищена ділова активність, наполегливість, захопленість роботою, цілеспрямованість. Нестача часу відпочинку компенсується певною мірою розважливостю та вмінням вибрати головний напрямок діяльності, швидким прийняттям рішення. Неповна задоволеність досягнутим, постійне бажання покращити результати зробленої роботи.

Проміжний (перехідний) тип особистісної активності – тип АБ визначений у 6 опитаних (16%). Для осіб, у яких діагностується проміжний (перехідний) тип поведінкової активності – АБ характерне прагнення збалансувати ділову активність, напружену роботу зі зміною занять та вміло організованим відпочинком; емоційна стабільність у поведінці, відносна стійкість до дії стресогенних факторів, хороша пристосовність до різних видів діяльності.

Тенденція до поведінкової активності типу – Б (умовно – Б1) спостерігається у 10 осіб (26%). Це раціональні, обережні особи.

Особи, з вираженим поведінковим типом особистісної активності Б виявлено не були.

Дані дослідження типу поведінкової активності у групі студентської молоді графічно показані на рис. 3.3.

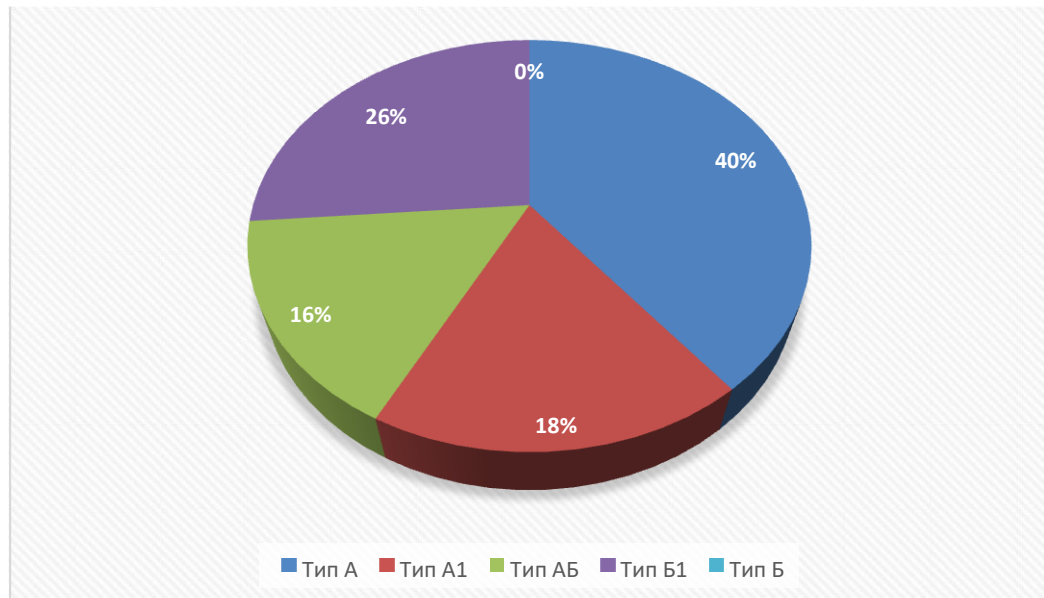

Рис. 3.2. Дані дослідження типу поведінкової активності у групі студентської молоді у відсотковому співвідношенні

Отже, в результаті дослідження особливостей життєвих стратегій користувачів мереж студентської молоді за допомогою методики «Опитувальник термінальних цінностей І.Г. Сеніна» було визначено, що найбільш значимим термінальними цінностями для студентської молоді є: досягнення, матеріальне становище, розвиток себе та духовне задоволення. З цього можна зробити висновок, що студенти бачать перед собою своє професійне майбутнє і йдуть до нього за допомогою навчання. Матеріальне становище на другому плані, так як багато хто вже живе окремо від батьків і з'являється багато нових витрат. Духовне задоволення тут може бути представлене і як спілкування з друзями і як любовні відносини. Найбільш значущими життєвими сферами є: навчання та освіта, професійне життя та захоплення. Навчання та освіта на першому місці

можна пояснити тим, що порівняно зі школою з'являється багато нових предметів, більше навантаження і більше відповідальності. Професійне життя на другому місці, так як багато студентів починають шукати підробіток, а дехто придивляється роботу близьку до спеціальності, на якій навчаються. Захоплення на третьому місці тому, що студенти розширюють своє коло знайомств, беруть участь у житті університету, знаходять нові захоплення.

У ході дослідження типу поведінкової активності за допомогою методики «Діагностики типу поведінкової активності Л.І. Вассермана і Н.В. Гуменюка, було визначено, що у 40% досліджуваних спостерігається виражена поведінкова активність, що характеризується умінням відволікатися від роботи, однак у цих респондентів не вистачає часу на відпочинок та розваги.

У 18% досліджуваних спостерігається підвищена ділова активність, захопленість роботою, швидким прийняттям рішення. Для 16% студентської молоді характерне прагнення до збалансування ділової активності, вони вміють змінювати напружену роботу - відпочинком. Для досліджуваних характерна стійкість до стресогенних факторів. У 26% респондентів спостерігається раціональність та обережність.

Отже, при визначенні цінностей та типу активності ми можемо зробити висновок, що у студентів переважає стратегія до самореалізації.

3.3. Зіставлення життєвих стратегій користувачів соціальних мереж старшого шкільного і студентського віку

Аналізуючи отримані результати дослідження, ми виявили, що значимими термінальними цінностями для студентської молоді є:

- 1) досягнення;
- 2) матеріальне становище;
- 3) розвиток себе і духовне задоволення;

Найбільш значущими життєвими сферами є:

- 1) навчання та освіта;
- 2) професійне життя; 3) захоплення.

Рис.3.4. Результати дослідження термінальних цінностей старших школярів та студентів за опитувальником «ОТеЦ»

Найбільш значимим термінальними цінностями для старших школярів є :

- 1)духовне задоволення,
- 2)високе матеріальне становище
- 3)розвиток себе

Найбільш значущими життєвими сферами для студентів є:

- 1) навчання та освіта;
- 2) професійне життя;
- 3) захоплення.

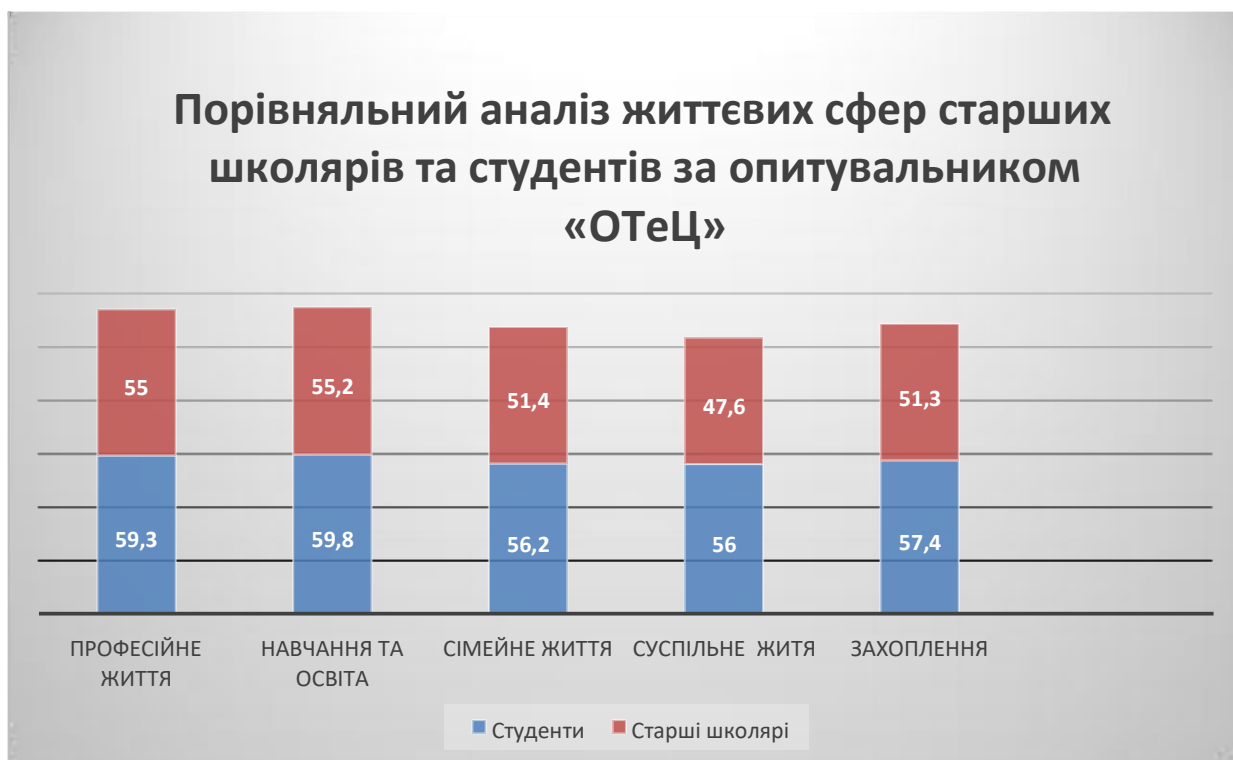

Рис.3.5. Результати дослідження життєвих сфер старших школярів та студентів за опитувальником «ОТеЦ»

При зіставленні термінальних цінностей студентської молоді і старшого шкільного віку ми можемо бачити, що збігаються цінності, які знаходяться на другому і третьому місці. Це високе матеріальне становище і розвиток себе. Відрізняються цінності, які першочергові. Досягнення у студентів і духовне задоволення у старшого шкільного віку. Хоча, духовне задоволення також присутнє у студентів, але на третьому місці.

Якщо розглядати важливі життєві сфери для старшого шкільного віку і студентів, то бачимо, що вони ідентичні.

У ході дослідження типу поведінкової активності студентської молоді, за допомогою методики «Діагностики типу поведінкової активності Л.І. Вассермана і Н.В. Гуменюка, було визначено, що у більшості досліджуваних 39% спостерігається виражена поведінкова активність, що характеризується умінням

відволікатися від роботи, однак у цих респондентів не вистачає часу на відпочинок та розваги.

У 26% респондентів спостерігається раціональність та обережність.

У 18% досліджуваних спостерігається підвищена ділова активність, захопленість роботою, швидким прийняттям рішення.

Для 16% студентської молоді характерне прагнення до збалансування ділової активності, вони вміють змінювати напружену роботу - відпочинком. Для досліджуваних характерна стійкість до стресогенних факторів.

У ході дослідження типу поведінкової активності старших школярів за допомогою методики «Діагностики типу поведінкової активності Л.І. Вассермана і Н.В. Гуменюка, було визначено, що у 48% досліджуваних спостерігається виражена поведінкова активність, що характеризується умінням відволікатися від роботи, однак у цих респондентів не вистачає часу на відпочинок та розваги.

У 26% респондентів спостерігається раціональність та обережність.

Для 14% старших школярів характерне прагнення до збалансування ділової активності, вони вміють змінювати напружену роботу - відпочинком. У 12% досліджуваних спостерігається підвищена ділова активність, захопленість роботою, швидким прийняттям рішення. Для цих школярів характерна стійкість до стресогенних факторів.

Висновки до розділу 3

На основі емпіричного дослідження особливостей життєвих стратегій користувачів соціальних мереж старшого шкільного віку та студентської молоді, можна зробити наступні висновки:

1. Дослідження життєвих стратегій користувачів соціальних мереж старшого шкільного віку показало, що найбільш значимим термінальними

цінностями для старших школярів є духовне задоволення, високе матеріальне становище та розвиток себе і своїх досягнень. Найбільш значущими життєвими сферами є: навчання та освіта, професійне життя та захоплення.

2. У ході дослідження особливостей життєвих стратегій типу поведінкової активності за допомогою методики «Діагностики типу поведінкової активності Л.І. Вассермана і Н.В. Гуменюка, було визначено, що у більшості досліджуваних спостерігається виражена поведінкова активність, що характеризується умінням відволікатися від роботи, однак у цих респондентів не вистачає часу на відпочинок та розваги. Також у багатьох респондентів спостерігається раціональність та обережність. Найменш представлена у досліджуваних підвищена ділова активність, захопленість роботою, швидким прийняттям рішення. На останньому місці характерне прагнення до збалансування ділової активності, ці люди вміють змінювати напружену роботу - відпочинком, характерна стійкість до стресогенних факторів.

3. При дослідженні життєвих стратегій користувачів соціальних мереж студентської молоді було визначено, що найбільш значимими термінальними цінностями для студентської молоді є: досягнення, матеріальне становище, розвиток себе та духовне задоволення. Найбільш значущими життєвими сферами є: навчання та освіта, професійне життя та захоплення, тобто студенти бачать перед собою своє професійне майбутнє і йдуть до нього за допомогою навчання. Матеріальне становище на другому плані, так як багато хто вже живе окремо від батьків і з'являється багато нових витрат. Духовне задоволення тут може бути представлене і як спілкування з друзями і як любовні відносини.

4. У ході дослідження особливостей життєвих стратегій типу поведінкової активності за допомогою методики «Діагностики типу поведінкової активності Л.І. Вассермана і Н.В. Гуменюка, було визначено, що у більшості досліджуваних спостерігається виражена поведінкова активність, що характеризується умінням відволікатися від роботи, однак у цих респондентів

не вистачає часу на відпочинок та розваги. Також у багатьох досліджуваних спостерігається раціональність та обережність, підвищена ділова активність, захопленість роботою, швидким прийняттям рішення. Найменш представлене серед студентської молоді прагнення до збалансування ділової активності, вони вміють змінювати напружену роботу - відпочинком. Для цих студентів характерна стійкість до стресогенних факторів.

5. Результати дослідження обох досліджуваних груп є достатньо схожими, що говорить про поетапне формування життєвих стратегій користувачів соціальних мереж при переході від юнацького віку до ранньої дорослості. Відмінності полягають у тому, що на першому місці у старшокласників духовне задоволення, а у студентів досягнення.

ВИСНОВКИ

Теоретичний аналіз та емпіричне дослідження життєвих стратегій користувачів соціальних мереж різного віку дали можливість зробити наступні висновки.

1. Життєва стратегія являє собою направлену характеристику свідомості і спрямованість поведінки особистості в певних конкретних ситуаціях. Життєва стратегія – це здатність до вибудовування свого життя, до його регуляції, яка відповідає напрямку життєдіяльності людини. Ця стратегія вибудовується відповідно до типу особистості та індивідуальних характеристик. Життєва стратегія здійснюється в активності людини, як її здатність до оптимального балансу між особистим і соціальним, бажаним і необхідним. Життєва стратегія залежить від типу активності людини, її спрямованості та цінностей. Життєві стратегії включають в себе такі види : успіх, благополуччя і самореалізація.

До основи типологій життєвих стратегій можна віднести позицію, яку займає людина (набувальна активність-мати), (досягницька активність – досягати), і (творча активність –бути).

2. З метою вивчення психологічних особливостей життєвих стратегій користувачів соціальних мереж різного віку нами було використано методи *теоретичні* - аналіз літератури для уточнення дефініції «життєва стратегія»; порівняння, узагальнення теоретичних та емпіричних даних для розробки теоретичної моделі; *емпіричні* – діагностичні методи (методика «Діагностика типу поведінкової активності» Л.І. Вассермана і Н.В. Гуменюка, «Опитувальник термінальних цінностей» І.Г. Сеніна). Обробка результатів передбачає кількісний та якісний аналізи. Кількісний аналіз результатів дослідження включав визначення середніх показників та аналіз для вибірки окремо для юнацького віку та студентської молоді.

3. Дослідження життєвих стратегій користувачів соціальних мереж старшого шкільного віку показало, що найбільш значимим термінальними цінностями для старших школярів є духовне задоволення, високе матеріальне становище та розвиток себе і своїх досягнень. Найбільш значущими життєвими сферами є: навчання та освіта, професійне життя та захоплення. Дослідження типу поведінкової активності показало, що у більшості досліджуваних старшокласників спостерігається виражена поведінкова активність, що характеризується умінням відволікатися від роботи, однак у цих респондентів не вистачає часу на відпочинок та розваги, також у багатьох респондентів спостерігається раціональність та обережність.

4. При дослідженні життєвих стратегій користувачів соціальних мереж студентської молоді було визначено, що найбільш значимими термінальними цінностями для студентської молоді є: досягнення, матеріальне становище, розвиток себе та духовне задоволення. Найбільш значущими життєвими сферами є: навчання та освіта, професійне життя та захоплення, тобто студенти бачать перед собою своє професійне майбутнє і йдуть до нього за допомогою навчання. Матеріальне становище на другому плані, так як багато хто вже живе окремо від батьків і з'являється багато нових витрат. Духовне задоволення тут може бути представлене і як спілкування з друзями і як любовні відносини.

У більшості досліджуваних студентів спостерігається виражена поведінкова активність, що характеризується умінням відволікатися від роботи, однак у цих респондентів не вистачає часу на відпочинок та розваги. Також у багатьох досліджуваних спостерігається раціональність та обережність, підвищена ділова активність, захопленість роботою, швидким прийняттям рішення. Найменш представлене серед студентської молоді прагнення до збалансування ділової активності, вони вміють змінювати напружену роботу - відпочинком. Для цих студентів характерна стійкість до стресогенних факторів.

5. Результати дослідження обох досліджуваних груп є достатньо схожими, що говорить про поетапне формування життєвих стратегій користувачів соціальних мереж при переході від юнацького віку до ранньої дорослості. Відмінності полягають у тому, що на першому місці у старшокласників духовне задоволення, а у студентів досягнення.

У старшокласників домінує стратегія пов'язана із досягненням успіху і самореалізації, серед цінностей переважає духовне задоволення, високий матеріальний стан та розвиток себе теж досить важливі. У користувачів соціальних мереж - студентів не можна виділити одну життєву стратегію – на першому місці у них цінності досягнення, на другому - матеріальний стан, особистий розвиток і духовне задоволення на третьому місці. Отже, можна виділити дві життєві стратегії, які пов'язані із досягненням успіху і самореалізації.

Отже, висунута гіпотеза підтвердилась частково.

Таким чином, глибина досліджуваної проблеми не є вичерпною та потребує подальшого вивчення.

Дослідження може бути використане з метою подальшого вивчення особливостей життєвих стратегій користувачів соціальних мереж.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабатіна С. І. Особливості формування життєвої стратегії в юнацькому віці: теоретичний аналіз питання. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Т. 1, № 2. С. 120–126.
2. Бабенко С. С. Неформальне суспільство: життєві стратегії та соціальні практики в інституційному просторі суспільства, що трансформується. Проблеми розвитку соціологічної теорії. Трансформація соціальних інститутів та інституціональної структури суспільства. ред.: М. Шульга, В. Ворона. Київ, 2013. С. 106–110.
3. Балл Г. О. Феномен вибору в контексті соціальної поведінки. *Соціальна психологія*. 2015. № 1. С. 3–13.
4. Белугіна М. О. Структура і динаміка формування життєвої стратегії в юнацькому віці. *Психологія*. 2018. 4 (57). С. 109–111.
5. Бондарчук О. І. . Психологічні особливості взаємодії у віртуальних соціальних мережах. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. 2019. № 114. С. 7–11.
6. Бурко Р. А., Терешина Т. В. Соціальні мережі в сучасному суспільстві. *Молодий вчений*. 2014. № 7. С. 607–608.
7. Веретенко Т. Г., Снітко М. А. Компонентнісний підхід до діяльності підлітків в Інтернет-мережі. *Вісн. Чернігів. нац. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка*. 2019. № 84. С. 15–25.
13. Вірна Ж. П. Структурно-функціональна організація особистісного простору студентської молоді. *Психологічні перспективи*. 2014. Вип. 23. С. 39–54.
14. Вознюк К. Д. Особливості життєвих стратегій користувачів соціальних мереж різного віку. *Психічне здоров'я особистості: актуальні*

проблеми теорії і практики : тези доп. студ. Онлайн-конф. м. Житомир, 25-26 листопада 2021 р.. Житомир, 2021.

15. Вознюк К. Д. Психологічні методи формування життєвих стратегій у користувачів соціальних мереж. *Актуальні питання професійної діяльності соціального працівника та психолога в сучасному світі* : тези доп. Всеукр. студ.наук.- практ. Онлайн-конф. м.Умань, 28 жовтня 2021 р.. Умань, 2021.

16. Вознюк К. Д. Теоретичні засади дослідження життєвих стратегій користувачів соціальних мереж. *Актуальні проблеми особистісного зростання* : тези доп. Всеукр. наук.- практ. Онлайн-конф., м. Житомир, 13 трав. 2021 р. Житомир, 2021. С. 49.

17. Головаха Е. И. Жизненная перспектива и ценностные ориентации личности. *Психология личности в трудах отечественных психологов*. 2014. №23. С. 39–54.

18. Гончаренко Ю. В. Життєві стратегії особистості: психологічний аналіз. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Психологічні науки. 2017. Вип. 1.2. С. 79–83.

19. Гончаренко Ю. В. Способи організації життєвого простору особистості в умовах невизначеності. *Актуальні проблеми психології* : зб. наук. пр. Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. Т. VII. Вип. 44. С. 81–91.

20. Гончаренко Ю.В. Вивчення життєвого простору особистості: філософсько-психологічний аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія : Психологічні науки. 2016. Вип. 1. С. 130 – 134.

21. Гончаренко Ю.В. Соціально-психологічні особливості якості життєвого простору особистості. *Актуальні проблеми психології*: збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. Т. 7. Вип. 41. С. 108 – 116.

22. Горошко О. І. Мотиви користування мережею Інтернет: гендерний аналіз. *Соціальна психологія*. 2019. № 4. С. 148–161.
23. Єрмаков І. Г. Життєва компетентність особистості / ред.: Л. Сохань, Г. Несен. Київ : Богд., 2013. 520 с.
24. Єрмаков І. Г. Теорія і практика життєвого проектування саморозвитку особистості: Практикозорієнтований посібник. Запоріжжя : Вид-во Хорт. навч.реабілітац. багатопроф. центру, 2011. 436 с.
25. Зінченко О. В. Інтернет-спілкування як чинник когнітивних перетворень підлітків. *Актуальні проблеми психології* : збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2014. Т. 7. С. 106–116.
26. Злобіна О., Тихонович В. Суспільна криза і життєві стратегії особистості. К.: Стилос, 2014. 238 с
27. Івашньова С. В. Використання соціальних сервісів та соціальних мереж в освіті. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2012. № 2. С. 15–17.
28. Карабін Т. В. міжособистісного спілкування в мережі «Internet». *Актуальні проблеми психології*. 2016. Т. 1, № 5. С. 41–47.
29. Кононенко О. І., Аржаткіна В. І. Психологічна структура життєвих стратегій як основних складових спрямованості особистості. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2018. № 3 (2). С. 48–53.
30. Корнієнко І. О. Генеза опанувальної поведінки у життєвому просторі особистості : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07. Київ, 2018. 476 с.
31. Корнієнко І. О. Проблеми розуміння поняття «стратегії життя особистості». *Актуальні проблеми психології*: збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2013. Т. 10, № 25. С. 241–252.

32. Крутько С. В., Крюкова М. А. Психологічні особливості життєвих стратегій особистості. *Вісник Одес. нац. ун-ту. Психологія*. 2011. Т. 16, № 7. С. 126–132.
33. Кузікова С. Б. Стратегії саморозвитку в життєвій кризі особистості: ресурсний підхід. Особистість як суб'єкт подолання кризових ситуацій: психологічна теорія і практика : монографія за ред. С. Д. Максименка, С. Б. Кузікової, В. Л. Зливкова. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. 540 с.
39. Кухта М. «Життєві стратегії»: поняття та особливості формування. *Соціальні виміри суспільства*. 2011. №3 (14). С. 76–88.
40. Лещенко Л. Психологічні особливості взаємодії людини з комп'ютером. *Психолог*. 2018. № 4. С. 19–23.
41. Ліфарєва Н.В. Психологія особистості. Київ: Центр навчальної літератури, 2013. 240 с.
42. Лучинкіна А.І. Аналіз мотиваційної складової інтернет-соціалізації. *Практична психологія і соціальна робота*. 2014. № 9. С. 1–4.
43. Максименко С. Д. Поняття особистості у психології. *Психологія і особистість*. 2016. № 1. С. 11–17
44. Максименко С.Д. Життєвий шлях особистості як базова категорія генетичної психології. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського*. 2014. Вип. 2.12. С. 5-13.
45. Марчук К. А., Пирог Г. В. Наративне дослідження формування базової життєвої позиції студентів ВНЗ. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Т. 2, № 2. С. 37–41.
46. Мельник Ю. В. Оцінка особистістю життєвої ситуації як невизначеної в різних сферах її життєдіяльності. *Психологічний часопис : збірник наукових праць* / ред. С. Максименко. Київ, 2019. С. 191–203.

47. Мельник Ю. В. Психологічні стратегії життєдіяльності, як способи організації життєвого простору особистості. Наукові записки : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів, м. Вінниця, 2018. С. 34–36.

48. Мельник Ю.В. Життєвий простір особистості як складова ситуаційної невизначеності. *Наукові записки* : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів. Серія : Психологія. Вип. 10. Вінниця. 2020. С. 26 – 29.

49. Мельник Ю.В. Психологічна структура стратегій життєдіяльності особистості в умовах сучасності. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія : Психологічні науки. 2020. Вип. 2. С. 43–49.

50. Мілютіна К. О. Психології зміни життєвої стратегії особистості : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.01. Київ, 2013. 430 с.

51. Мілютіна К.Л. Траєкторії життєвого шляху особистості в динамічному середовищі: монографія. Ніжин: ТОВ «Видавництво «АспектПоліграф», 2012. 298 с.

52. Мурадян О. С. Життєві стратегії особистості в умовах соціальних змін: соціологічний аналіз. *Соціологічні студії*. Луцьк : Східноєвроп. нац. унт ім. Лесі Українки, 2013. № 1 (2). С. 49–54.

53. Пирог А. В. Психологические особенности отображения процессов мышления в социальных сетях. *GESJ: Education Sciences and Psychology*. 2018. No.1 (47) P. 134-138.

54. Пирог Г. В., Мороз Л. О. Зв'язок життєвих стратегій сучасної молоді з психологічним віком: теоретичні аспекти. *Сучасні наукові дослідження в психології та педагогіці – прогрес майбутнього* : збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції. Одеса : ГО «Південна фундація педагогіки», 2018. С. 22-25.

55. Пирог Г. В., Куранова К. О. Психологічний аналіз мотиваційної сфери геймерів. *Теорія і практика сучасної психології*. 2018. № 4. С. 29-32.
56. Пирог Г. В., Пірог О. В. Психологічний аналіз форм відображення процесу мислення в соціальних мережах. *Наука і освіта*. 2017. № 7. С. 50-57.
57. Пирог Г., Мельник О. Особливості смисложиттєвих орієнтацій користувачів соціальних мереж раннього дорослого віку. *Прикладні аспекти психології особистісного зростання* : збірник наукових праць студентів та викладачів. Випуск 2. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2017. С. 30-35.
58. Помиткіна Л. В. Психологія прийняття особистістю стратегічних життєвих рішень: монографія. К.: Кафедра, 2013. 381 с.
59. Рева М. М. Соціально-психологічні детермінанти життєвого цілепокладання особистості. *Психологія і особистість*. 2016. № 1 (9). С. 207–216.
60. Рисинець Т. П., Потоцька І. С., Лойко Л. С. Психологічний аналіз категорій життєвої ситуації та складної життєвої ситуації. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Психологічні науки». 2016. Вип. 2.1. С. 69–73.
61. Самотворення у розвитку особистості: науково-методичний посібник / Л. З. Сердюк та ін. Київ : Педагогічна думка, 2015. 93 с.
62. Сокурянская Л. Г. Студенчество на пути к другому обществу: ценностный дискурс перехода. Харьков: Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, 2016. 576 с.
63. Соліс Б. Роль сучасних соціальних мереж в соціумі та політичних технологіях. *Директ-Медиа* 2012. 8 с.
64. Сохань Л.В. Искусство жизнетворчества. Предназначение. *Жизнетворчество. Судьба: Социологические очерки, социально-психологические эссе, интервью, глоссарий*. К. : Издательский дом Дмитрия Бурого, 2019. 576 с.

65. Тульчинський Л. Г., Лисенкова А. А. Постінформаційне суспільство, недовіра і нові ідентичності. *Питання культурології*. 2015. № 10. С. 30–35.
74. Федух І.С. Визначення змісту поняття «ціннісна орієнтація» у сучасній психолого-педагогічній науці. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2016. № 3.
75. Цигульська Г.Ф. Загальна та прикладна психологія. Як допомогти собі та іншим. Курс лекцій. Навчальний посібник. К.: Наукова думка, 2015. 189с.
76. Черних В.П. Ціннісні орієнтації студентської молоді в умовах переходу до ринкової економіки. *Проблеми освіти* 2015. № 5.С. 139-143.
77. Швалб Ю. М. Мотиваційні підстави життєдіяльності особистості. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія Психологія. 2018. С. 60–64.
78. Швалб Ю. М. Психологічна організація простору життя особистості: логос буденності. *Актуальні проблем психології* : зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. Том VII: Екологічна психологія. Вип. 29. С. 478–486.
79. Швалб Ю. М. Самовизначення особистості у складних життєвих обставинах *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія Соціальна робота. 2017. С. 28–31.
80. Ярема А. И. Соотношение понятий «жизненная стратегия», «успех», «символический капитал» в социогуманитарных науках. *Український соціум*. 2017. 3 (34). С. 88–94.
84. Are You Addicted? Smartphone Addiction, Internet Addiction Test from Expert Dr. Kimberly Young. Tech Wellness. URL: <https://techwellness.com/blogs/expertise/internet-addiction-signs-causes-self-test> (date of access: 05.12.2021).
85. Taylor C. W., Sternberg R. Various approaches and definitions of creativity. *The nature of creativity*. 2018. P. 99–126.